

sita de 1963, i recordant-me d'aquells *Alcudient* i *Almunient*, partir d'un mossàrab *cribeyla* = cat. *clivella*, posat en dual pels moros: *qribejlāni, jāin* 'les dues esclertes' (*DECat* II, 763a8-35); m'excedia en dir que l'etim. a base de *Carvilius* estava descartada (i ja ho retiro en *DECat*, s. v. *rodano*, III, 391a5 i E.T.C. I, 238, sense, però, precisar l'epònim).

Perquè el tal NP *Carvilius* és digne de gran desconfiança, com tot hapax, orfe de família, i sense ser entementament indocumentat (Schulze, 139), manca de tota comprovació romànica: isolat en l'antroponímia llatina, no ha donat cap nom en -ANUM ni -ACUM en cap de les terres més afins a la nostra: França, Esp., It., Occitània (res en absolut en Skok). Seria més versemblant, donada la facilitat de la dissim. -INIANU > -ILIA-NU, partir de famílies antroponímiques romanes ben conegudes com CAPRIUS (*Caprius* i *Caprinus* en Schulze, *Caprentius* etc. > *Cabrianes*, *Cabrenç* etc.); o CLEVIUS, Schu., 179, amb CLEVINIUS > toscà ant. *Clevignano*, *Kievignano* aa. 1194, 1197 (Pieri, *Top. Arno*, 138).

Però res tan convincent com la gran família encapçalada per CALVUS: que va produir 13 derivats, tots ells ben documentats; molts d'ells en els historiadors i inscripcions romanes: *Calvius*, *Calvinus*, *Calventius*, *Calvicinius* i 13 més en Schulze, que també ens dona testimonis de *Calvilius* (p. 139 etc. i altres de la variant *Calbilius*), i ha donat un *mansus de Calviliano* ja antic a l'Ardèche, acompanyat d'una munió de representants occitans en -ANUM i en -ACUM, dels seus derivats *Calvinus*, *-vonius*, *Calventius*, *Calvius*, de la mateixa família, en totes les zones de llengua d'oc (Schulze, §§ 65, 64).

Ben mirat, *Carvilius*, isolat en llatí, no devia ser més que un duplicat del *Calvilius*. Aquest recomano, com a segur i ben acompanyat. Pel que fa a *Crevillent* i els seus homònims mall. i arag., tan fàcil és admetre que *Cl-* com *Cr-* fossin originaris: dissimilació en un cas. assimilació en l'altre; que *Carv-* o *Calv-* havent donat *Karb-* mossàrab (on estaven neutralitzades *r/l*) que canviava en *Crev-*, per ultracorrecció de l'arabisme, tampoc topa amb el més petit escrúpol; de manera que tant pot ser que en el nom mallorquí fos *Carb-/Garb-* com *Creb-* la forma originària. I també en domini estrictament català trobem confirmació dels noms d'aquest grup: *Calbinyà* prop de la SdUrg. ve de *Calvicinius*, com ja provaren M-Lübke i Aebischer (*Top.*, 72). I al costat dels nombrosos occitans *Cauvignac*, *Chauvignac* etc. (Skok) hi hagué un *Crivillac* en el Vallès (amb la mateixa *Cri-* que *Crevillent*), prop de Sentmenat: «in te. *Sti. Minati*, in locum voc. *Crivillacum*» (a. 999) (*Cart. St. Cugat* I, 290).

En conclusió: no és que aquella hipòtesi **Criveylāni* ('les dues esclertes') fos difícil de concebre ni inversemblant en realitat, però l'hem de retirar com a més buscada ad hoc, i reprovada pels gentilicis aràbics *Crivilleni/Qirbilāni*, encara més clarament que pel *Qarbalān* del Himyarí. Ens atindrem, doncs, a CALVILIANUM de CALVILIUS.

¹ Si bé és impossible (segons fon. i morf.) que vin-

gui de l'ar. *ġabal* 'muntanya', com voldria aquest erudit local (*Artà en el S. XIII*, p. 109), per mor d'una etim. d'un altre nom, també molt incerta. És clar que és evolució fonètica arabitzant del *Cribellen* del *Rept.*: l'àrab pronunciava el seu *q*, com sonora; i, incapaç de pronunciar grups inicials, traslladava la *r*; com que no distingia *e* de *a*, aqueixa grafia suposa *Krebelén* mossàrab.

CRIANÇÓ

Torre de la Criança, partida antiga del terme de la Todolella (Ports de Mlla.), documentada en unes afrontacions de Morella de l'any 1249: *turim de la Criajo* (*Capbreu de Cinctorres*; xxviii, 10.15).

PARÒNIMS. *Maset del Crianzo* (oït *kriānço* per Cor.), pda. del te. de Fredes (Tinença) (xxvii, 134.14).

ETIM. *Criaçó*, sovint alterat en *criança* per compromís amb *criança* 'conjunt de gent al servei d'un senyor', deriva del llatí *CREATIO*, -ONIS 'creació'. *Crianzo* és la forma netament mossàrab del mot (cf. *DECat* II, 1055a2-11). J. F. C.

Cric, V. *Escariu*

CRISTALL

Veral entre la Bastida (Rosselló) i Vallmanya. Alart parlava d'un «quartier dit de *Cristal* qui avait encore des habitants en 1212 et que les actes du xviiiè siècle appellent *lo castell de Cristal*» (*Bull. Soc. Agr. Pyr. Or.* xx, 308).

DOC. ANT. *Castellum de Cristall* a. 1194 (Ponsich, *Top.*, 29); *Cristallum* a. 1211 (ibid.); *Castell de Cristall* a. 1451 (ibid.); *la torre de Cristall* a. 1648 (ibid.).

HOMÒNIMS. *Font del Cristall*, partida del terme d'Espot (Pallars Sobirà) (xxxvii, 778.18).

Una altra, ponderada per Verdagner i C.A.Torras: «de l'estèril Cadí per lo *crestall*, / on l'estràmpol isard, per refrigeri / troba sols, ab lo liquen de l'altura, / les gotes de rosada, i l'aigua pura de la Font regalada del *Cristall*» (*Canigó* iv). C.A.Torras, *Pir. Cat.*, hi trobava «llimpes de glaç» surant.

ETIM. Impossible destriar en aquests noms *crestall* 'cresta d'una serra', derivat de cresta, de *cristall* al·lusiú a roques o aigües cristallines., cf. *DECat* II, 1044 b12-33; 1062a1-56. J. F. C.

Cristitui, *Chr.*, V. *Crestadui*

CRIVELLERS

Mas antic del terme de Sant Sadurní d'Osormort PRON. MOD.: *kribalès*, oït allí per JCor. (2-vi-1968).

DOC. ANT. *Sancti Satrunini, ubi dicitur villa Crivillarius* a. 957 (*Dip. Cat. Vic.*, 257, p. 304); *G. de Criveleris --- in manso uestro de Crivelerii* a. 1238 (Carreras Candi, *Mi. Hi. Ca.* II, 443).

Potser hi coincidiren un derivat de CRIBELLUM 'garbell' amb un de CREPARE 'rompre, fer esclatar', per les roques *clivellades*, plenes d'esclertes, cf. *DECat* II, 760a52-762b28. J. F. C.